

L. Fuchs: New Kreuterbuch, 1543, Von Augentrost.

Geschreven en vertaald door Nico Koomen.

Von Augentrost. Cap. XCI.

(A) Namen.

Augentrost würdt on zweifel von den Griechen Euphtosyne genent worden sein, welchen namen darnach die unerfarnen der sprachen haben verwandelt in Euphtasiam, dann also würt es heüt zû tag inn den Apotecken geheysen. Dîp kraut würdt aber von ettlichen Ophthalmica oder Ocularis genent. Unnd hat dise namen alle auß keiner andern utschen überkommen, dann das es den augen seer dienstlich und nützlich ist.

Gestalt.

Augentrost ist ein kleins drausselechtigschöns kreütlin, spannen lang, wie ein kleins holdtseligs beumlin, mit vilen purpurfarben âstlin unnd stengelin, welche mit kleinen blettlin zû ringpumbher zerkerfft, bekleydet

Van ogentroost. Kapittel 91. (Euphrasia officinalis)

Namen.

ogentroost zal zonder twijfel van de Grieken Euphtosyne genoemd geworden zijn, welke namen daarna die onervaren der spraken hebben veranderd in Euphtasiam, dan also wordt het tegenwoordig in de apotheken geheten. Dit kruid wordt echter van ettelijke Ophthalmica of Ocularis genoemd. En heeft deze namen alle uit geen andere oorzaak overkomen dan dat het de ogen zeer dienstig en nuttig is.

Gestalte.

Ogentroost is een kleins bossig schoon kruidje van zeventien cm lang zoals een klein bekoorlijk boompje met vele purperkleurige takjes en stengeltjes welke met kleine blaadjes

seind. Zwüschen denselbigen blettlin bringt es ein holdtseligs schôns blûmlin mit dreyen farben, (B) weiß, geel, und purpurfarb geziert. Die wurtzel ist klein, und hat keinen brauch in der artzney.

Statt seiner wachsung.

Augentrost wechst an den reynen do die sonne hin mag kommen, und fast in allen wisen.

Zeit.

Jst auch ein Herbstkraut, darumb würdt es nit gefunden biß zû anfang des Herbstes.

Die natur und complexion.

Das Augentrost, wie man auß seiner krafft und würckung mag abnemen, ist warmer und truckner natur.

(C) Die krafft und würckung.

Das Augentrost braucht man zû den dunckeln augen, und dem starn, zerstoßen unnd darüber gelegt, oder inn wein gesotten, oder den außgetruckten safft darinn gethon. Es krefftiget auch die gedechtnuß, unnd widerbringet dieselbigen so mans zû pulver stoßt, unnd in weisse lautern wein jnnimpt. Es ist auch denen so die geelsucht haben seer dienstlich, so mans inn wein seüdt unnd warm trinckt.

Fürtreffentlich aber ist es nützlich zû dem gesicht, welches klar unnd lauter würdt, so der safft darvon in die augen gethon würt. [257, 258]

ringsom gekerfd bekleed zijn. Tussen diezelfde blaadjes brengt het een bekoorlijk schoon bloempje met drie verven, wit, geel en purperkleurige gesierd. De wortel is klein en heeft geen gebruik in de artsenij.

Zijn groeiplaats.

Ogentroost groeit aan de kanten daar de zon heen mag komen en vast in alle weiden.

Tijd.

Is ook een herfstkruid, daarom wordt het niet gevonden tot de aanvang der herfst.

De natuur en samengesteldheid.

Dat ogentroost zoals men uit zijn kracht en werking mag afnemen is warme en droge natuur.

De kracht en werking.

Dat ogentroost gebruikt men tot de donkere ogen en de staar, gestoten en daarover gelegd of in wijn gekookt of het uitgedrukte sap daarin gedaan. Het bekrachtigt ook de gedachtenis en brengt diezelfde weer zo men het tot poeder stoot en in witte zuivere wijn inneemt. Het is ook diegenen zo de geelzucht hebben zeer dienstig zo men het in wijn ziedt en warm drinkt. Voortreffelijk echter is het nuttig tot het gezicht welke helder en zuiver wordt zo het sap daarvan in die ogen gedaan wordt. [257, 258]

Dodonaeus;

Van Ogentroost kap. Xxvi.

Vorm.

Eufasia of ogentroost.

(Euphrasia stricta, de ander is Odontites vernus)

Ogentroost is een klein, laag en mooi kruidje die niet langer dan een zeventien cm hoog wordt. Het is met vele steeltjes en takjes en dik bezet met kleine zwartgroene, rondom gekartelde bladertjes. Zijn bloempjes zijn klein en wit, inwendig met geel en purper bekleet. De wortel is klein, dun en vezelachtig.

Ook vindt men een ander kruid dat ook door sommige ogentroost genoemd wordt, hoewel nochtans dat het geen echte ogentroost is. Die groeit een dertig cm hoog of hoger en heeft ronde steeltjes met veel aangroeiende zijtakjes. Daaraan groeien kleine, smalle, langachtige bladertjes die meestal hangen. Zijn bloemen zijn rood van kleur. De wortel is klein, net zoals de andere ogentroost. En dit hebben wij hierbij willen schrijven en verklaren omdat je het onderscheid van beide zal leren kennen en opmerken en niet de ene voor de andere nemen of gebruiken zal want de tweede ogentroost heeft niet de kracht die de echte ogentroost heeft.

Plaats.

Ogentroost groeit in dorre beemden, grasachtige straten en dorre weiden waar de zon veel schijnt.

Tijd.

Ogentroost begint te bloeien in september en het bloeit tot in oktober toe. In sommige vroege jaren wordt het al in augustus met bloemen gevonden. Als dit kruid bloeit dan zal je het plukken en drogen.

Naam.

Dit kruid wordt in Latijn Euphrasia genoemd en door sommige Ophthalmica en Ocularis, door sommige andere Euphrosyne. In Hoogduits heet het Augentroost. In Nederduits ogentroost. In Frans euphrase.

Natuur.

Ogentroost is warm en droog van naturen tot bijna in de tweede graad.

Kracht en Werking.

Ogentroost die gestampt en op de ogen gelegd wordt of het sap daarvan met wijn uitgeperst en in de ogen gedruppeld neemt weg en geneest de blindheid van de ogen en maakt helder gezicht. Hetzelfde doet ook het poeder dat van drie delen gedroogde ogentroost en een deel gepoederde foelie tezamen is gemaakt waarvan je een lepel vol 's morgens droog of met suiker of met witte wijn inneemt. En als je het op die manier gebruikt dan versterkt het ook zeer de memorie en laat goed onthouden.

Ogentroost die in wijn gekookt en gedronken wordt is ook goed tegen de geelzucht.

De andere ogentroost is nergens nuttig of goed voor en wordt in de medicijnen niet gebruikt.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>